

Innst. S. nr. 162

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument 8:29 (2002-2003)

Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Olav Gunnar Ballo, Hallgeir H. Langeland, Heidi Sørensen og Åsa Elvik om å forvalte kongekrabben som en uønsket introdusert art

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Kongekrabben er en introdusert art i norske farvann. I lys av artens raske spredning og sannsynlige høye beitemetrykk, må kongekrabbens innvirkning på økosystemene antas å være svært omfattende. Kongekrabben medfører også betydelige økonomiske tap for mange fiskere. Siden 1995 er bestanden seksdoblet, og har vandret femti mil.

Det er ulike innfallsvinkler når det gjelder forvaltning av kongekrabbe. Isolert sett kan den utgjøre en nisje for fiskerinæringa. Samtidig er miljøorganisasjoner og fiskerinæringa sjøl bekymra for hvilke økologiske konsekvenser denne introduserte arten har og kan få. Kunnskapen om dette mangler, og føre-var-prinsippet bør benyttes i forvaltningen. Introduserte marine arter regnes som en av de aller største truslene mot havmiljøet. Å redusere truslene fra slike introduserte arter er et av hovedtemaene i oppfølgingen av konvensjonen om biologisk mangfold. I tråd med denne er Norge forpliktet til å gjøre det som er mulig for å kontrollere arter som ikke naturlig hører til i våre farvann.

Introduserte arter kan forårsake dramatiske endringer i økosystemene der de lykkes i å etablere seg. Disse endringene er i stor grad vanskelige, eller umulige, å forutsi på grunn av de mange komplekse samspillene i økosystemet. Nettopp derfor legges det stor vekt på å redusere risiko for introduksjon av nye organismer.

I forbindelse med forhandlingene i Den blandede norsk-russiske fiskerikommisjonen er det enighet om å

sette en vestlig grense for utbredelsen av kongekrabben. Vest for denne linjen skal man i framtiden søke å begrense bestanden.

På bakgrunn av ovenstående blir det i dokumentet fremmet følgende forslag:

"I

Stortinget ber Regjeringen innføre et forvaltningsmål for kongekrabbe om å holde bestanden så langt nede som mulig. En utbredningsgrense for kongekrabben i Norge må være midlertidig og kun etableres som et ledd i et slikt forvaltningsmål. En slik grense må vurderes både nordover, sydover og vestover.

II

Stortinget ber Regjeringen bedre den økologiske kunnskapen om kongekrabben ved å snarest etablere et dedikert 10-årsprosjekt for overvåking av kongekrabben som introdusert art.

III

Stortinget ber Regjeringen utrede og igangsette tiltak som fjerner eller holder kongekrabbebestanden nede i de områder hvor kongekrabben er uønsket. Tiltakene må vurderes ut fra hvilke økologiske, økonomiske og sosiale konsekvenser de kan få. Et effektivt tiltak vil være fritt fiske etter kongekrabbe, tiltak som også skal vurderes er fangstpremie og fri omsetning av krabbe-fisket. Stortinget ber Regjeringen i forvaltningsforhandlingene med Russland arbeide for en forvaltningspraksis basert på kongekrabben som en introdusert art med fangstkvote store nok til å kunne forvalte den som uønsket i Norge.

IV

Stortinget ber Regjeringen arbeide for at Russland ikke gjennomfører utsettelsen av blåkrabbe eller andre fremmede arter i Barentshavet."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Bendiks H. Arnesen, Grethe Fossli og Aud Gaundal, fra Høyre, Silja Ekeland, Ivar Kristiansen og Michael Momyr, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Lodve Solholm, fra Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Inge Ryan, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide og Olaf Gjedrem og fra Senterpartiet, Marit Arnstad, er bekymret for de mulige konsekvenser som utbredelsen av kongekrabben som en introdusert art kan ha for de økologiske forhold i Barentshavet og langs norskekysten. Det var uheldig at Russland på 1960-tallet satte ut kongekrabben på russisk territorium i Barentshavet uten at mulige konsekvenser ble godt nok kartlagt før man gikk til et slikt skritt. At kongekrabben siden den gang også har spredd seg i stort antall til norsk territorium er bekymringsfullt, sett i forhold til de mulige konsekvenser som mange hevder at krabben har for det økologiske miljø og økonomisk for dem som livnærer seg som fiskere i disse havområdene. Komiteen mener at de påstander som kommer bl.a. fra fiskernes organisasjoner og fra miljøvernorganisasjonene må tas på alvor, slik at spredningen av kongekrabben ikke kommer ut av kontroll, slik at man risikerer at store havområder og økonomiske ressurser blir skadelidende. Komiteen er av den oppfatning at norske myndigheter må legge til grunn et føre-var-prinsipp når det gjelder den videre forvaltningen av kongekrabben. Spredningen av krabben må derfor ikke komme ut av kontroll, og det må settes inn betydelige ressurser som kan bidra til en grundig kartlegging av de konsekvenser som krabben fører med seg. Komiteen viser til at det er satt av et stort beløp til dette på statsbudsjettet for 2003, og komiteen ber Regjeringen å vurdere om dette er tilstrekkelig i forhold til den omfattende forskning som må foretas før alle konsekvenser er kartlagt. Komiteen mener at forskningen på kongekrabben må gå over 10 år, slik at langsiktige konsekvenser kan dokumenteres og at man over lengre tid kan overvåke krabbens levemåte. Komiteen viser for øvrig til vedlagte brev fra Fiskeridepartementet av 14. januar 2003.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser i denne sammenheng til de synspunkter som fremkom fra ledende forskningsinstitusjoner og fiskerimyndighetene under de åpne høringer som flertallet har avholdt i saken. Flertallet har merket seg at det fra forskningsfaglig hold også fremkom at det vil være umulig å totalfjerne kongekrabben.

Flertallet mener at i totalvurderingen som skal gjøres om krabbens fremtid på norsk territorium, må det også vektlegges de positive konsekvenser som utbredelsen av kongekrabben har for de nærområder som er berørt av dette. Kongekrabben utgjør en verdifull økonomisk ressurs for dem som deltar i fangst av

krabben. Kongekrabben er svært etterspurt på verdensmarkedet, og det oppnås høye priser for de fiskere som deltar i fangsten. Finnmark er i dag en region i Norge hvor det lokalt etterlyses tiltak som kan bedre næringsutviklingen og sysselsettingen. Det er derfor viktig å vektlegge alle forhold og næringsgrener som kan bidra til å sikre arbeidsplasser og økonomisk utvikling i en region som sliter med å få utviklet nye næringer. Flertallet mener at en fornuftig og balansert forvaltning av kongekrabbebestanden kan være et bidrag til å sikre dette. Flertallet mener derfor at det på det nåværende tidspunkt ikke vil være fornuftig å iverksette forsøk på å utrydde kongekrabben fra norske farvann, men forvaltningen må skje etter et føre-var-prinsipp. For å ivareta dette må det etter flertallets oppfatning tillates økt fangst på kongekrabben inntil verifiserte forskningsresultater om bestanden foreligger. Flertallet ber om at Norge i Den norsk-russiske fiskerikommisjon vurderer økt fangst på krabben og at det tillates fangst på hunnkrabber. Flertallet er også av den oppfatning at det må tillates fangst av kongekrabbe som bifangst og at det må innføres et forbud mot utkast av kongekrabbe som bifangst. I tillegg anmodes norske myndigheter om å trekke Russland aktivt med i forskningsarbeidet, og det må skapes en forståelse på russisk side om at et økt uttak av krabber er ønskelig for å redusere mulige negative konsekvenser. Flertallet ber Regjeringen i dette arbeidet med Russland også ta opp spørsmålet om en eventuell utsettelse av blåkrabbe i Barentshavet og signalisere at Norge ikke vil akseptere at blåkrabbe blir satt ut i disse farvann.

Flertallet ber Regjeringen holde Stortinget løpende orientert om resultatet av samtalene med Russland i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2004.

Flertallet er av den oppfatning at det må fastsettes en vestgrense for utbredelse av bestanden av kongekrabbe, og at det må tillates fri fangst av krabber vest for denne grensen. Flertallet ber Regjeringen fastsette en slik grense og orientere Stortinget om dette i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2004.

Flertallet ser det som positivt at det høsten 2003 skal avholdes et symposium som skal belyse fakta om kongekrabbens utbredelse og økologiske konsekvenser, med deltakere både fra Norge, Russland og forskningsfaglig hold. Et slikt symposium vil kunne bidra til å få frem de faktiske forhold, samt å identifisere områder som det må arbeides videre med. Komiteen ber om at Regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2004 orienterer Stortinget om resultatet av dette symposiet, samt om resultatene og erfaringene av årets fangst. Komiteen vil anmode Regjeringen om å legge frem planer for forskning og forvaltning av kongekrabben de nærmeste 10 årene i forbindelse med denne orienteringen.

Flertallet viser til det felles forskningsprogram som gjennomføres av Norge og Russland, hvor kongekrabbens påvirkning av det eksisterende økosystem gjennomgås. Flertallet viser også til at disse to land

har gitt forskerne "i oppdrag å utarbeide et vitenskapeleg grunnlag for etablering av en vestlig grense for krabbens utbredelse og utarbeide forslag til mulige tiltak for å begrense videre utbredelse til områder vest for denne grensen".

Flertallet er av den oppfatning at skulle konklusjonene i det før nevnte forskningsprogrammet bli at kongekrabben volder store og økende økologiske skader, ber flertallet Regjeringen om å iverksette nødvendige tiltak.

Flertallet mener det er helt nødvendig å ha et kritisk søkelys på kongekrabben nå. Kongekrabbe har stor kommersiell verdi og kan utgjøre en nisje for fiskerinæringa, samtidig er miljøorganisasjoner og fiskerinæringa bekymra for hvilke økologiske konsekvenser denne introduserte arten har og kan få. Flertallet vil peke på at manglende kunnskaper om krabben og dens negative påvirkning på annet liv i havet, den eksplosive økningen og det store området den invaderer, tilsier at det må settes inn tiltak for høyere uttak. Dette kan etter flertallets syn gjøres ved å øke kvotene, ved å tillate uttak av ho-krabber og småkrabber, og ved å slippe til flere aktører i krabbefisket. Flertallet understreker at det faktum at russerne nesten utelukkende ser på krabben som en ressurs, viser hvor viktig det er at Norge og Russland blir enige om at vi mangler kunnskap om krabbens rolle i økosystemet. Flertallet understreker at føre-var-prinsippet må legges til grunn ved Norges krav i forhandling med Russland om uttak av kongekrabben.

Flertallet viser til at det nå er igangsatt oppdrett av kongekrabbe i landbasert lukket anlegg i Vardø. Flertallet har merket seg at oppdretterne ser for seg et stort potensial i produksjon og arbeidsplasser, og at de ønsker å kjøpe småkrabben som ellers ikke vurderes som salgbar, til oppdrett. Flertallet synes prosjektet ser ut til å ha et godt grunnlag, og anmoder derfor om at dette blir tatt med i Regjeringens videre arbeid.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, ser positivt på at fiskere som får ødelagt garn/bruk, får fortrinn ved tildeling av nye kongekrabbekvoter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er av den oppfatning at deltakelse i fangsten ikke kun skal være en eksklusiv rett for personer som er bosatt i visse deler av landet, men at det åpnes for at alle som ønsker det, kan delta i konkurransen om å bli tildelt kvote uavhengig av bosted i landet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, tilrår at dokumentet vedlegges protokollen.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har merka seg at ein har sett det økonomiske utbyttet av å drive kommersiell fangst på kongekrabba opp mot dei moglege økologiske konsekvensane. Noregs Kystfiskarlag har i

brev til næringskomiteen av 3. februar 2003 kravd at kongekrabba skal haldast på eit lågt nivå, og at fritt fiske er eit verkemiddel for å nå dette. Vidare la Noregs Fiskarlag på høyring i komiteen vekt på at fangst på kongekrabba strir mot tradisjonelt fiske, og at ho kan forrykke den naturlege balansen i økosystemet. Noregs Fiskarlag har derfor uttalt at målet må vere å prøve å fjerne krabba, og at det økonomiske utbyttet må vere underordna dette. Desse medlemmene synest det er av sær interesse at næringsaktørane sine organisasjonar ikkje identifiserer seg med dei økonomiske interessene som forvaltninga av kongekrabba til no har tatt utgangspunkt i. Desse medlemmene ser ikkje noko poeng i å tillegge næringa slike interesser.

Desse medlemmene har merka seg dei innspela som har komme frå representantar frå Havforskningsinstituttet og Noregs Fiskerihøgskole i forhold til spørsmålet om forvaltning av kongekrabba. Desse medlemmene tar til etterretning at ein ikkje har tilstrekkeleg vitskapleg kunnskap til å slå fast om kongekrabba er ein trussel mot havmiljøet eller ikkje. *Nett-opp derfor* må ein leggje føre-var-prinsippet til grunn. Desse medlemmene meiner dette ikkje først og fremst er eit spørsmål om kongekrabba sin biologi, men om kva tilnærming ein har til økosystemet som heilskap. Føre-var-prinsippet er eit krav om at i situasjonar med stor grad av vitskapleg uvisse, skal risikoen for miljøskadar tilleggjast stor vekt i konkrete avgjerder. I sin konsekvens inneber dette at ein skal treffe tiltak allereie før eintydig vitskapleg kunnskap ligg føre.

Desse medlemmene har merka seg at den offentlege debatten i stor grad har dreidd seg om verkemidla og i mindre grad om målet. Det er av mindre interesse om det er mogleg å utrydde kongekrabba. Om ein fastset eit mål om at bestanden skal haldast så lågt nede som mogleg, må passande verkemiddel komme som ein konsekvens av dette.

Desse medlemmene meiner det er ein ekstra dimensjon i diskusjonen at kongekrabbelarver er pelagiske, og det er truleg at larvene blir tekne opp i ballastvatntankane til skip. Det er forventa stor auke i skipsfarten i våre nordlege havområde i dei nærmaste åra. Noreg risikerer derfor å bli eksportør av kongekrabbelarver, til dømes til Nord-Amerika.

Desse medlemmene viser til at å redusere trugs-måla frå slike introduserte artar er eit hovudtema i oppfølginga av FNs konvensjon om biologisk mangfald. Konvensjonen er juridisk bindande etter at over 150 statar har underteikna protokollen. Noreg har gjennom ratifisering av konvensjonens artikkel 8 h forplikta seg til så langt det er mogleg og føremålstenleg å hindre innføring av, kontrollere og utrydde framande artar som kan true økosystem, artar sine leveområde eller artar direkte.

Desse medlemmene meiner at kongekrabba ikkje først og fremst skal forvaltast som ein ressurs, men som ein potensielt svært skadeleg introdusert art. Dette vil vere i samsvar med Noregs internasjonale forpliktingar, mellom anna gjennom konvensjonen om biologisk mangfald. Desse medlemmene er av den meining at det må setjast eit forvaltningsmål som seier at konge-

krabba er ein uønska introdusert art i norske farvatn, og at bestanden derfor må haldast på eit så lågt nivå som mogleg.

Desse medlemmene fremjar på denne bakgrunnen følgjande forslag:

"Stortinget ber Regjeringa:

- ta initiativ i den Norsk-russiske fiskerikommisjon om å innføre eit forvaltningsmål om å halde kongekrabbebestanden så langt nede som mogleg.
- ta initiativ i den Norsk-russiske fiskerikommisjon om tiltak som kan gje bidrag til at forvaltningsmålet blir nådd. Slike tiltak kan til dømes vere: fritt fiske, fangstpremie, utkastforbod og å tillate fangst på hokrabber.
- ta initiativ i den Norsk-russiske fiskerikommisjon for fangstkvoter som er store nok til å kunne forvalte kongekrabba som uønska i Noreg."

FORSLAG FRÅ MINDRETAL

Forslag frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Stortinget ber Regjeringa:

- ta initiativ i den Norsk-russiske fiskerikommisjon om å innføre eit forvaltningsmål om å halde kongekrabbebestanden så langt nede som mogleg.
- ta initiativ i den Norsk-russiske fiskerikommisjon om tiltak som kan gje bidrag til at forvaltningsmålet blir nådd. Slike tiltak kan til dømes vere: fritt fiske, fangstpremie, utkastforbod og å tillate fangst på hokrabber.
- ta initiativ i den Norsk-russiske fiskerikommisjon for fangstkvoter som er store nok til å kunne forvalte kongekrabba som uønska i Noreg.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens innstilling fremmes av alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:29 (2002-2003) - forslag fra stortingsrepresentantene Olav Gunnar Ballo, Hallgeir H. Langeland, Heidi Sørensen og Åsa Elvik om å forvalte kongekrabben som en uønsket introdusert art - vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 20. mars 2003

Olav Akselsen
leder

Lodve Solholm
ordfører

Ivar Kristiansen
sekretær

Vedlegg 1

Brev fra Fiskeridepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 14. januar 2003

Dokument nr. 8:29 (2002-2003)

Jeg viser til brev fra Næringskomiteen av 13. desember f.å., hvor det bes om Fiskeridepartementets vurdering av forslaget fra stortingsrepresentantene Olav Gunnar Ballo, Hallgeir H. Langeland, Heidi Sørensen og Åsa Elvik om å forvalte kongekrabben som en uønsket introdusert art.

Jeg har følgende kommentarer til de fire punktene i forslaget:

1. Stortinget ber Regjeringen innføre et forvaltningsmål for kongekrabbe om å holde bestanden så langt nede som mulig. En utbredningsgrense for kongekrabben i Norge må være midlertidig og kun etableres som et ledd i et slikt forvaltningsmål. En slik grense må vurderes både nordover, sydover og vestover.

Siden kongekrabben første gang ble behandlet som en egen sak av Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon under den 21. sesjon høsten 1992, har den hittil blitt betraktet som en norsk-russisk fellesbestand og forvaltes derfor i henhold til beskatningsprinsipper som er omforent mellom Norge og Russland. Ettersom kongekrabbeforvaltningen er en integrert del av den bilaterale fiskeriavtalen med Russland, vil det kunne få svært uheldige konsekvenser hvis Norge skulle begynne å forvalte kongekrabben unilateralt før vi har blitt enige med Russland om at de to land kan forvalte kongekrabben hver for seg i sine respektive soner, eller i deler av sine respektive soner. En forutsetning for endret forvaltning er m.a.o. at dette skjer i enighet med Russland.

Ett utgangspunkt for forskningsfangsten siden 1994 og for dagens forvaltning har også vært at kongekrabben kunne bli en viktig økonomisk ressurs, noe den også har blitt. Førstehånds-verdien av fjorårets fangst er anslått til å være ca. 31,5 millioner kroner, og med 127 deltagende fartøy vil dette gi en gjennomsnittlig inntekt på ca. kr. 250.000,- pr. fartøy. Utfra foreløpige beregninger tilsvarer dette beløpet omtrent en fjerdedel av førstehåndsverdien til de samme fartøyenes samlede fiskemuligheter av torsk, hyse og sei i fjor, dersom disse hadde utnyttet sine kvoter fullt ut. Når kongekrabbekvoten fordobles til 200.000 dyr i år er det dessuten rimelig å anta at det samme vil skje med førstehåndsverdien.

Fiskeridepartementet har i sin forvaltning lagt vekt på å sikre at vi ikke fisker ut den delen av bestanden som har en kommersiell verdi, ettersom norske fiskere i så fall kun vil stå igjen med problemene knyttet til bifangst av småkrabbe. En strategi som går ut på å holde bestanden så langt nede som mulig vil ikke utnytte det verdiskapningspotensialet som utnyttelse av denne ressursen representerer. Dette basert på en klar forskningsfaglig vurdering av at det ikke vil være mulig å totalutrydde kongekrabben i norske farvann.

Når det gjelder spørsmålet om grense for kongekrabbens utbredelse, vil jeg vise til mitt svar på forslagens pkt. 3.

2. Stortinget ber Regjeringen bedre den økologiske kunnskapen om kongekrabben ved å snarest etablere et dedikert 10-årsprosjekt for overvåking av kongekrabben som introdusert art.

Fiskerimyndighetene har i lengre tid sett alvorlig på problematikken knyttet til kongekrabben som introdusert art. Allerede høsten 1999 la vi føringer for spesiell forskningsinnsats på kongekrabbens innvirkning på det marine miljøet gjennom Forskningsrådets MARE-program 2001-2004. Dette har bl.a. resultert i et overvåkningsprosjekt for studier av krabbens effekter på den naturlige hjemmehørende bunnfauna i Troms og Finnmark.

Videre vil vi øke forskningsinnsatsen kraftig i 2003. Havforskningsinstituttet har derfor fått i oppdrag å utarbeide et større program for forskning og overvåking av konsekvensene av kongekrabbens inntreden i våre farvann. Programforslaget skal etter planen være klart innen utløpet av inneværende måned. Som ledd i dette har vi satt av nesten fem millioner kroner på statsbudsjettet for inneværende år for å sette i gang mer omfattende forskning på dette området, hvilket er et betydelig forskningsløft. Man tar også sikte på å prioritere slik forskning i årene fremover. Hvilke deler av den fremtidige forskningssatsningen som vil ha et mer kortsiktig perspektiv, og hvilke deler som vil ha et mer langsiktig perspektiv er det imidlertid ennå for tidlig å si noe om.

Også i forhold til Russland har vi blitt enige om å utvide forskningen på dette området. I den forbindelse kan det nevnes at Norge og Russland under 31. sesjon i Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon i november i fjor, ble enige om at det skal arrangeres et eget symposium i Norge med fokus på introduserte arter i løpet av første halvår 2003.

3. Stortinget ber Regjeringen utrede og igangsette tiltak som fjerner eller holder kongekrabbe-bestanden nede i de områder hvor kongekrabben er uønsket. Tiltakene må vurderes utfra hvilke økologiske, økonomiske og sosiale konsekvenser de kan få. Et effektivt tiltak vil være fritt fiske etter kongekrabbe, tiltak som også skal vurderes er fangstpremie og fri omsetning av krabbefisket. Stortinget ber Regjeringen i forvaltningsforhandlingene med Russland arbeide for en forvaltningspraksis basert på kongekrabben som en introdusert art med fangstkvoter store nok til å kunne forvalte den som uønsket i Norge.

Under 31. sesjon i Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon i november i fjor ga norsk side uttrykk for sin bekymring over spredningen av kongekrabben vestover fra krabbens kjerneområder i Barentshavet, og møtte forståelse på russisk side for dette. Norge og Russland ble derfor enige om å gi forskere fra begge land "i oppdrag å utarbeide et vitenskapelig grunnlag for etablering av en vestlig grense for krabbens utbredelse og utarbeide forslag til mulige tiltak for å begrense videre utbredelse til områder vest for denne

grensen", jf. protokollens artikkel 9. Dette arbeidet starter i forbindelse med det årlige norsk-russiske forskermøtet i mars d.å.

Vi tar sikte på at dette arbeidet skal gi oss et godt grunnlag for å fastsette en vestgrense for fellesforvaltningen, og dermed også gjøre norske myndigheter i stand til å iverksette effektive tiltak mot videre utbredelse av kongekrabben. Når en endelig vestgrense er satt, vil dette også gi norske myndigheter mulighet til å begrense kongekrabbens nordlige og sydlige utbredelse vest for denne grensen, jf. pkt. 1 i forslaget.

Både fritt fiske, fangstpremie og fri omsetning kan være blant tiltakene som det er naturlig å vurdere i en slik sammenheng, men foreløpig er det for tidlig å gå nærmere inn på dette. Når forslag til mulige tiltak foreligger etter anbefalinger fra norske og russiske forskere, vil det også kunne være naturlig å vurdere hvilke økologiske, økonomiske og sosiale effekter disse kan få, i den grad dette er mulig.

Forøvrig viser jeg til det som er skrevet under pkt. 1.

Vedlegg 2

Brev fra Fiskeridepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 31. januar 2003

Dokument nr. 8:29 (2002-2003)

Jeg viser til brev fra Næringskomiteen av 16. januar d.å. vedrørende forslaget fra stortingsrepresentantene Olav Gunnar Ballo, Hallgeir H. Langeland, Heidi Sørensen og Åsa Elvik om å forvalte kongekrabben som en uønsket introdusert art - dokument 8:29 (2002-2003).

Jeg har følgende svar på de spørsmålene Næringskomiteen stiller i brevet:

1. Har forvaltningsmålet for kongekrabben (hvorvidt den skal forvaltes som en uønsket introdusert art) blitt diskutert i Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon?

Spørsmålet om kongekrabbens effekter som introdusert art på det eksisterende økosystemet ble tatt opp fra norsk side på uformell basis i Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjonen allerede for flere år siden. Det har imidlertid vært en lang prosess derfra til den posisjon fiskerikommisjonen i dag har inntatt i forhold til kongekrabben. I løpet av de ca. 40 årene som har gått siden russerne først satte ut kongekrabbe i Barentshavet har de hittil ikke rapportert om noen negative effekter av kongekrabbe på økosystemet i deres del av Barentshavet. Ettersom den russiske fiskeflåten har en annen struktur enn den norske, har de dessuten heller ikke vært spesielt plaget av problemene knyttet til bifangst av kongekrabbe i fisket etter andre arter. På russisk side har man derfor i hele denne perioden utelukkende betraktet kongekrabben som en ressurs - og det gjør man fremdeles.

Det var derfor først under 30. sesjon i fiskerikommisjonen høsten 2001 at problemstillingen for første gang ble reflektert i selve protokollen fra forhandlingene med Russland, da "Partene konstaterte at det var mang-

4. Stortinget ber Regjeringen arbeide for at Russland ikke gjennomfører utsettelsen av blåkrabbe eller andre fremmede arter i Barentshavet.

Da ryktet om et russisk prosjekt for å sette ut blåkrabbe i Barentshavet kom ut i form av et russisk presseoppslag i slutten av januar i 2002, foretok norske myndigheter nærmere undersøkelser for å få avklart hvorvidt disse ryktene medførte riktighet. Man fikk da opplyst fra det russiske havforskningsinstituttet i Murmansk, PINRO, at dette var en helt uaktuell problemstilling. Man fikk heller ikke signaler fra sentrale russiske fiskerimyndigheter som skulle indikere noe annet. Da Fiskeridepartementet mottok brevet fra Næringskomiteen 13. desember f.å., foretok man en ny spørrerunde på russisk side med samme resultat.

Fra norsk side har vi dessuten ingen grunn til å tro at russiske myndigheter ville iverksatt et slikt prosjekt uten først å konsultere norske myndigheter og uten å forholde seg til det internasjonale regelverket som i dag foreligger på området.

lende kunnskap om hvordan krabbebestanden vil påvirke det eksisterende økosystemet" og ga "forskerne fra begge land i oppdrag å utvide forskningen gjennom et felles forskningsprogram i 2002-2004", jfr. artikkel 9. Under 31. sesjon sist høst kom man enda et godt stykke lenger, da Norge og Russland som kjent ble enige om å gi forskere fra de to land "i oppdrag å utarbeide et vitenskapelig grunnlag for etablering av en vestlig grense for krabbens utbredelse og utarbeide forslag til mulige tiltak for å begrense videre utbredelse til områder vest for denne grensen", jf. protokollens artikkel 9.

Selv om det hittil ikke har vært aktuelt for Norge og Russland å forvalte kongekrabben som en uønsket introdusert art i Barentshavet, er det derfor samtidig klart at de to land nå er enige om at problemstillingen knyttet til kongekrabbens effekter på det eksisterende økosystemet må tas alvorlig og utredes nøye.

2. Finnes det grunnlag i de omforente beskatningsprinsipper mellom Norge og Russland for å forvalte en norsk-russisk fellesbestand som en skadelig introdusert art i henhold til internasjonale forpliktelser gjennom konvensjonen om biologisk mangfold?

Som det fremgår av svaret på ovenstående spørsmål, har Norge og Russland hittil forvaltet kongekrabben som en ressurs. De beskatningsprinsipper som Norge og Russland første gang vedtok under 30. sesjon høsten 2001 avspeiler dette. (Se vedlagte kopi av pkt. 10 i vedlegg 7 til protokollen fra denne sesjonen. Under 31. sesjon ble det foretatt noen mindre endringer i protokollteksten som gjelder reguleringstiltak for kongekrabbe, men disse var ikke av substansiell karakter.) Å forvalte kongekrabben som en skadelig introdusert art har derfor hittil ikke vært aktuelt for fiskerikommisjo-

nen. På norsk side har man imidlertid samtidig vært opptatt av å finne løsninger på de problemer som fiskere har hatt med bifangst av kongekrabbe i andre fiskerier.

Å forvalte kongekrabben som en skadelig introdusert art ville innebære en fundamental endring av selve grunnlaget for den norsk-russiske forvaltningen av denne fellesbestanden. En slik fundamental endring forutsetter etter mitt skjønn en tilsvarende grundig utredning av hvorvidt og i hvilken grad kongekrabben faktisk er skadelig, og i så fall, hvilke virkemidler som er mest hensiktsmessige for å hindre dens skadevirkninger. Denne utredningen er nå i gang.

3. Hva er Miljøverndepartementets vurdering av Norges internasjonale forpliktelser i forhold til å forvalte kongekrabben som en introdusert art i henhold til konvensjonen om biologisk mangfold, hvor Norge har forpliktet seg til så langt det er mulig og hensiktsmessig å hindre innføring av, kontrollere og utrydde fremmede arter som kan true økosystemer, arters leveområde eller arter direkte?

Miljøverndepartementets vurdering er følgende:

"Norge ratifiserte Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) i 1993. CBD er den første globale avtale som omfatter vern og bærekraftig bruk av alt biologisk mangfold. Den er prosessorientert og har på flere områder preg av å være en rammekonvensjon som krever mer detaljerte forpliktelser og utdypende tolkninger av konvensjonsteksten for å skaffe frem et omforent nivå for oppfølgingen. Avtalen har 187 parter.

Forvaltningen av kongekrabbe er særlig relevant i forhold til konvensjonens artikkel 8 h, som lyder: "Hver kontraherende part skal så langt det er mulig og hensiktsmessig hindre innføring av, kontrollere eller utrydde fremmede arter som truer økosystemer, habitat eller arter".

Artikkelen er utformet slik at den gir partene stor grad av frihet til selv å avgjøre hvilke tiltak som skal iverksettes, jf særlig formuleringen "så langt det er mulig og hensiktsmessig".

Partsmøtet til CBD kom i 2002 med rådgivende retningslinjer som skal gi partene et grunnlag for å operasjonalisere artikkel 8 h og bidra til en global omforent tolkning av denne artikkelen. Partsmøtevedtaket utgjør således et omforent grunnlag mellom partene om hvordan artikkel 8 h skal tolkes, jf også Wien-konvensjonen om traktatretten, artikkel 31.¹

1. Australia har reservert seg mot partsmøtevedtaket. Vedtaket er imidlertid opprettholdt av FN.

Retningslinjene legger opp til at forvaltningen av fremmede arter skal baseres på føre var prinsippet og en helhetlig økosystemtilnærming. Føre var tilnærmingen er her særlig relevant, og innebærer i korthet at der det er grunnlag for å anta at en fremmed art kan være skadelig for økosystemet, skal ikke mangel på vitenskapelig bevis kunne brukes som begrunnelse for å unnlate å iverksette avbøtende tiltak.

Retningslinjene innebærer videre en tretrinns strategi for håndteringen av fremmede arter. Dette innebærer i korthet at partene bør prioritere å hindre innførsel av fremmede arter mellom stater, igangsette strakstiltak for om mulig utrydde arten hvis introduksjon har skjedd og innføre tiltak som holder arten under kontroll og begrenser eventuelle skader hvis det ikke er mulig å utrydde den aktuelle arten.

Retningslinjene fastslår også at statene skal vurdere om aktiviteter innenfor deres egen jurisdiksjon eller kontroll kan innebære en risiko for miljøet i andre stater og innføre tiltak for å begrense eventuelle skader.

Det følger av dette at konvensjonens artikkel 8 h og de fastsatte retningslinjene må inngå som en del av grunnlaget for forvaltningen av kongekrabben. Departementet anser også at de tiltakene som nå er varslet, jf fiskeriministerens brev til komiteen av 14. januar 2003, vil være i tråd med Norges internasjonale forpliktelser og med Regjeringens havmiljøpolitikk. Det er i denne sammenheng viktig at det nå legges opp til å begrense krabbens utbredelse gjennom fastsetting av en vestgrense og iverksetting av konkrete tiltak for holde utbredelsen i sjakk. Intensivert forskning og overvåking rettet mot krabbens effekter på økosystemet er også viktig i denne sammenheng. Forvaltningen av krabben må således vurderes løpende i tråd med resultatene av forskningen på krabbens effekter på det marine miljø.

Departementet vil i tillegg presisere at denne saken også må ses i lys av at kongekrabben ble satt ut av Russland allerede på 60-tallet, og at den først dukket opp i store antall i Varanger-fjorden tidlig på 90-tallet. Russland har også hele tiden lagt stor vekt på at krabbebestanden skal vokse og utvikle seg til en betydelig ressurs, og norske myndigheter har derfor hatt begrensede muligheter til å påvirke situasjonen. Det hører med i bildet at Russland som traktpartpart også har et ansvar på dette området, jf at "statene skal vurdere om aktiviteter innenfor deres egen jurisdiksjon eller kontroll kan innebære en risiko for miljøet i andre stater og innføre tiltak for å begrense eventuelle skader." Russland har altså hittil vurdert det dithen at kongekrabben ikke innebærer en risiko for miljøet hverken i deres egne eller i norske farvann.

Gjennom målrettet arbeid har man fra norsk side nå imidlertid oppnådd forståelse på russisk side for at problemstillingen knyttet til kongekrabbens virkning på økosystemet må tas alvorlig, og utredes nøye med sikte på å hindre, evt. begrense mulige skadevirkninger på det norske havmiljøet."

Vedlegg 3

Brev frå Fiskeridepartementet v/statsråden til næringskomiteen, dagsett 27. februar 2003

Dokument nr. 8:29 (2002-2003)

Eg syner til brev frå Næringskomiteen av 21. februar d.å. vedkomande forslag frå stortingsrepresentantane Olav Gunnar Ballo, Hallgeir H. Langeland, Heidi Sørensen og Åsa Elvik om å forvalte kongekrabben som ein uønska introdusert art - dokument 8:29 (2002-2003).

Eg har følgjande svar på dei spørsmåla som Næringskomiteen stiller i brevet:

1. Under høyring i komiteen fredag 21. februar 2003 vart det sagt at Gråsoneavtalen også regulerer forvaltninga av kongekrabben. Kva konkret dreier dette seg om?

"Avtalen mellom Norge og Sovjetunionen om en midlertidig praktisk ordning for fisket i et tilstøtende område i Barentshavet", eller "Gråsoneavtalen" som den også blir kalla, blei underteikna av Noreg og Sovjetunionen 11. januar 1978. Den tok til å gjelde med ein gong, og har sidan blitt fornya på årleg basis.

Koordinatene for "Gråsona" er følgjande:

1. 70°40'N–32°04,6'Ø	5. 73°18'N–33°30'Ø
2. 71°30'N–30°00'Ø	6. 72°50'N–36°30'Ø
3. 74°00'N–30°00'Ø	7. 70°50'N–36°30'Ø
4. 74°00'N–33°30'Ø	

Ordningane for utøving av fisket som avtala fastset gjeld altså berre innafor dette området.

I artikkel 7 c) i avtala står følgjande: "Intet fartøy skal fange og oppbevare ombord Kamchatka-krabbe. Tilfeldig oppfisket Kamchatka-krabbe skal omgående i levende tilstand bringes tilbake i sjøen." Gråsoneavtala

fastset altså eit utkastpåbod for konge-krabbe i området spesifisert ovanfor.

I artikkel 8 i avtala står like fullt følgjande: "Endringer i paragrafene 6 og 7 samt tilleggsvilkår for tredjelandts fiske skal avtales innen rammen av den blandede norsk-sovjetiske fiskerikommisjon." I samsvar med Gråsoneavtala kan altså Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjonen vedta å endre utkastpåbødet for kongekrabbe.

2. Kva er den folkerettslege statusen til Gråsoneavtala?

Gråsoneavtala er ein bilateral, folkerettsleg bindande avtale mellom Noreg og Russland. Avtala blei godkjend av Stortinget 9. mars 1978. Avtala er tidsavgrensa, men har sidan 1978 blitt forlenga for eit år om gongen ved brevveksling mellom Noreg og Russland, siste gong til 1. juli 2003.